HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא לט.

נצ. הלוקח למדוד נפט מפני שריחו רע אומר לו המוכר מדוד לעצמך: **מטמטמת.** לוטמת וסותמת מכל חכמה: **ונטמטם.** מסר ס': **מטמאין לוחו הרבה.** מניחין לוחו ליטמא הרבה והכי קאמר קרא לא תטמאו בהן ואם תטמאו סוף ונטמתם: **והמקדשם.** מעט והייתם קדושים הרבה הבא ליטהר מסייעין לוחו:

הדרן עלך אמר להם הממונה

טרף בקלפי. שניהן בפרק שלמעלה (דף לז.). **וקלפי** היתה שם: **טרף.** פתחום בטריפה ובחטיפה: **והעלה שני גורלות.** אחד בימין ואחד בשמאל והשניים עומדים אחד בימין ואחד בשמאל ומתן גורל שעולה בימין לשעיר של ימין: **והן עומין אחריו.** כשמזכיר את השם: **גמ' דלמ ניחוין.** שלא ימשמש להכין במשמושו ליזה של שם ויטלנו בימין לפי שהוא סימן יפה כשהוא עולה בימין: **ושל חול היתה.** היה מקודשת: **לפורה חפה בו.** שנאמר (ויקרא יד) והוה הכהן ופנו את הבית וגו' על פני הבית שהוא מורה על פנין של כלי חרס שאין להם טהרה במקוה ת"ל חפה על ממון מקודש ת"ל חפה על ממון של ט (לילושין) קל וחומר על ממון של לדיקים: **ואם בימינו של סגן עלה לאחד בימי חפ אומר לו לכהן גדול דבר מילך.** דבר לבריך לה' חעלת: **ליון דלא סליק בידים.** לכהן גדול ובידיה לסגן סליק חלם דעתיה לכהן גדול לי אומר לו סגן: **למה סגן מימינו כו'.** שהולך תמיד לימינו כך אמרו בשם ר' ילחק הלוי. ואני שמעתי מרבינו ילחק בר יהודה למה סגן ממונה שאם ילרע פסול לאבל כל זמן שלא ילרע זו פסול אין הסגן עובד אוש עבודה בעולה: **לשון של זהורים.** למר קרוס ומשוך כמין לשון ונצוע לאוש וקושרין אותו בראש שעיר המשתלח והיה מלבין מחילו והוא סימן שמחל הקב"ה לישראל שנאמר (ישעיה א) אם יהיו חטחיכם כשנים כשלג ילבינו: **והיה נר מערבי דולק.** למחר שכבו שאר כל הנרות ואע"פ שממנו מתחיל להדליק ערבית בו היה מסיים הטבת נרות אחרים והוא עדות שהשכינה שורה בישראל שכתיב (דף כב:) העדות ואחרינן במסכת שבת (דף כג:) עדות היא לכל בלי עולם שהשכינה שורה בישראל ואחרינן (שם) מאי עדות זה נר מערבי שניתן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מתחיל ובה היה מסייס. ואיזהו נר מערבי למען לחמר (מנחות דף לח:) שבשת הנרות סדורים מזרח ומערב קרי נר מערבי נר שני שבסוף לרשון שבמזרח כדתנן (תמיד פ"ו משנה ה) (ג) נכנס אחד ומלא שתי נרות מזרחיות דולקות וכו' למען לחמר כו' לפון ודרום נתונין היו אחרינן פניו מסוכין כלפי מערב והוא קרוי מערבי ושאר הנרות מלדדין פניהם כלפי אמלעי לכתיב (במדבר ח) אל מול פני המנורה היא אמלעית ילירו נרות של שבת קנים: **והיה אם המערכה מבגבר.** ודולק מאילו בלא תוספת עשים ולא היו לריכין להניח עשים משבדוהו שחרית: **חוץ מבני גזירין.** של בין הערבים שהן חובה כדאמרינן לעיל: **נשפלחה מחירה.** שלינו משביע: **ולא כהן מגיעו לפול.** שלינו זוכה מאחר שרואו שלינו משביע הלעונין מושכין את יליהן ג) (ואם יותיר לא היו מושכין ילישם) ובימי שמעון את מי שמגיע כפול לא היו מושכין ילישם: **ממנן**

בא למדוד נפט אומר לו מדוד אתה לעצמך בא למדוד אפרסמון אומר לו המתן לי עד שאמדוד עמך כדי שנתבשם אני ואתה תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטמטמת לבו של אדם שנאמר [1] ולא תטמאו בהם ונטמתם בם אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם תנו רבנן [ד] (אל) תטמאו בהם ונטמתם בם אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה מלמטה מטמאין אותו מלמעלה בעולם הזה מטמאין אותו לעולם הבא תנו רבנן [2] והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא:

טרף בקלפי וכו'. וקראו אותו חמצן כל ימיו. אף ע"פ שגם גרגרנין מחריס מוטפים ומוכלים כמותו הלי דקרלו אותו חמלן טפי מחמלנין י"ל לפי שהוא חטף מחמלן חמר לי נמי מחריס לף הקפידו כשהיו מוטפין זה מזה אבל זה כשזה חטף מידו הקפיד:

ועיר

הדרן עלך אמר להם הממונה

ג) **טרף** א)בקלפי והעלה שני גורלות אחד כתוב עליו לשם ואחד כתוב עליו לעזאזל הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו אם של שם עלה בימינו הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ב)ואם של שם עלה בשמאלו ראש בית אב אומר לו אישי כ"ג הגבה שמאלך נתנן על שני השעירים ג)ואומר להֹ' חטאת רבי ישמעאל אומר לא היה צריך לומר חטאת אלא להֹ' והן עומין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: **גמ' למה לי טרף** בקלפי כי היכי דלא ניכוין ולישקול אמר רבא ד)קלפי של עץ היתה ושל חול היתה ואינה מחזקת אלא שתי ידים מתקיף לה רבינא בשלמא אינה מחזקת אלא שתי ידים כי היכי דלא ליכוין ולישקול אלא של חול נקדשה אם כן הוה לה כלי שרת של עץ ה)וכלי שרת דעץ לא עבדינן ונעבדה דכסף ונעבדה דזהב ו)התורה חסה על ממונן של ישראל מתניתין דלא כי האי תנא דתניא רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר הסגן וכהן גדול מכנסין ידן בקלפי אם בימינו של כהן גדול עולה הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם בימינו של סגן עולה ראש בית אב אומר לו לכהן גדול דבר מילך ונימא ליה סגן כיון דלא סליק בידיה חלשא דעתיה במאי קא מיפלגי מר סבר ימינא דסגן עדיף משמאליה דכהן גדול ומר סבר כי הדדי נינהו ומאן האי תנא דפליג עליה דרבי יהודה רבי חנינא סגן הכהנים הוא דתניא ז)רבי חנינא סגן הכהנים אומר למה סגן (ח) מימינו שאם אירע בו פסול בכהן גדול נכנם סגן ומשמש תחתיו תנו רבנן ארבעים שנה ששמש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין מכאן ואילך פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל והיה לשון של זהורית מלבין מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין ח)והיה נר מערבי דולק מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה והיה אש של מערכה מתגבר ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים כדי לקיים מצות עצים מכאן ואילך פעמים מתגבר פעמים אין מתגבר ולא היו כהנים נמנעין מלהביא עצים למערכה כל היום כולו ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר מכאן ואילך נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן מגיעו ט)כפול י) ה)הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חבירו והיו קורין אותו בן חמצן

א) ויקרא כא, ה. ב) ויקרא כא, ז. ג) ויקרא טז, ח. ד) ויקרא יא, מג. ה) ויקרא יט, כג. ו) שמות כה, ח. ז) ויקרא כד, ד. ח) ויקרא ו, ה. ט) ויקרא ו, ב. י) ויקרא כא, י.

תורה אור השלם

1. אַל תִּשְׁקְצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם:
ויקרא יא מג

2. כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ: ויקרא יא מד

גליון הש"ס

גמ' וכלי שרת דעץ לא עבדינן. סוכה דף ג' ע"ב:

הגהות הב"ח

(ח) **גמ'** למה סגן מימין שאם אירע: (ט) רש"י ד"ה וכיה גר כו' כדאמר בכתם ומפלי שמי גרות מזרחיים דולקים וכו' למען לחמר כפול ודרוש מגוען היה האמצעי פניו מוסב כלפי מערב וכו' פי' המעוכה הוא אמצעי ילחיו: (י) ד"ה חוץ משני גזירי כו' כלאמרינן בפילקין דלעיל. ל"ל דף כ"ו ולף הכנחי דהרי לף בשמרים הן חוכה כלמבואר שם ובדף כ"ו:

מוסף רש"י

מדוד אתה לעצמך. שאין שלם נוקה לשיעו (שבת כז:).

הדרן עלך אמר להם הממונה

התורה חסה על ממונן של ישראל. בפרוה בהנים נפקא לן מינה שכהן ופני את הבית בעזרה יבא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא וגו' (ויקרא יד) אמר ר' אחיי וכי מה מעמא לן שאמרה תורה להממין שלא ילאה הכהן את הנגע ולא יאמר טמא עד שיהא הכלים נפנין, ואם אחמר כלי מגדיו ומחבת, מטילין והם שהורים, ועל מה אמרה אלא על כלי חרס ופכו שאין להן טהרה אלא שבירה, וכל כך אמרה תורה על ממונן של ישראל (שהרי לדעת אחה עליו בעבור שהוא נר אין לכלאמרינן דשמא נפלה עליו שערה ונמלא נר שני הבית. מפרי מהרש"ל) ק"ו על ממונן של לדיקים (חולין מט:). **למה סגן מימינו.** לאחה דבר הוא ממונה ומוכן (סוטה מב. ושם: ממונה).

א א מיי' פ"ג מהלכות עבודת יום"כ הל' ג:
ב ב מיי' שם פ"ג הל' ו:
ג ג מיי' שם פ"ג הל' ג:
ד ד מיי' פ"ג מהלכות טומאת מת הלכה ב:
ה ה] מיי' פ"ט מהלכות כלוחים הלכה כב טוש"ע י"ד סימן שם סעיף יא):

רבינו חננאל

תנו רבנן והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה.

הדרן עלך אמר להם הממונה

טרף בקלפי והעלה שני גורלות. פי' טרף עירבבם. כי היכי שלא יתכוין ויעלה של שם בימינו. אמר **רבה** קלפי של עץ ושל חול היתה שאין עושין כלי שרת של עץ. ואינה מחזקת פיה אלא שתים ידים כדי שלא יתכוין. הא דתני ר' יהודה הסגן וכהן גדול מכניסים ימינם בקלפי כו', ר' חנניה סגן הכהנים חולק עליו ואומר למה סגן ו) ממונה שאם אירע פסול בכהן גדול משמש תחתיו, אבל כל זמן שלא אירע בו פסול אינו משמש כלל. ת"ר (מ') שנה ששימש שמעון הצדיק, היה הגורל עולה בימין, ולשון זהורית מלבין, והיה נר מערבי דולק, והיתה אש של מערכה מתגברת, והיתה [ברכה] בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים כו'. מעשה באחד שחטף חלק חבירו והיו קורין אותו חמצן.

ו) כ"ה גי' רבינו ז"ל למה סגן ממונה וכן הוא הגי' להדיא בפוטה מ"ב ע"ב וכ"מ ג"כ בזבח מז וע"ש בתוס' ד"ה למה.

תוס' ישנים

מתני'. טרף בקלפי. נתוי"כ [במדבר פרק ג ו] מפיק מקרא דבעינן קלפי, דקתני התם אגר עלה עליו הגורל לה' יכול יתן על גבי, ת"ל אגר עלה עליו אעלה בגמו מתוך קלפי. וכירושלמי [פ"ד ה"ב] לף סוף דבר קלפי אלא לפילו קלמות, ואמה אמרו קלפי כדי לעשות פומבי לדבר, ויניק אני מוטין אגר אגר שמור ואגר לבן ויקבור עליהם ויאמר זה לשם וזה לעזאזל, ת"ל גורל לה' שיהא ניכר לה' וגורל לעזאזל שיהא ניכר לעזאזל, וכן פריך מבני נחורות אגר אחוד ואגר לבן, ואמאי הכי דבעינן מניה ממש. **ואומר לי"ה חטאת.** הקשה ה"ר אלחנן מ"ט אגר לעזאזל לף לקמר מטעם אמיאה לף קאמר מטעם לה' שיכיר השם מלומר, כלאמרינן בפ"ק דנמלים (ג, ב) לף לימא מיום לה' קרבן אלא קרבן לה', דילמא פשע ומנדכר שם שמים לבטלה. ואומר רבינו דשמאי לבטלה. אבל דוחלי לפי שהוא רולה שיבא שם בשל ימין מעורב ושוכח להגריל. **אלא של חול אמאי לי?קדשיה.** לפי שכתוב המלוה בשל קדש. ול"ת לרבי יהודה אגר עלה מלוה בשל קדש, ול"ת אף לרבי יהודה כלי שרת גמורין מעוכבת מהכנתן וחה לית בו משום עבודה, דהגלילה לף עבודה היא ולית ביה כלי שרת. ל"ל דהכי קאגר הוה כלי שרת שיכולה העלה שהוקדשה ויפבדו שיכולין לקדש בו מעתה אף בשאר כלי שרת של עץ, וכלי שרת של עץ לף עבדינן, דפליגתא היא דרבי יוסי בר' יהודה בפוקה פרק התליל (ג, ב) ובמנחות (כח, ב) ובריי פוסק, ואפילו לר' יוסי בר' יהודה דאמר לי' בו'. ול"ת עלה בימין הסגן לאה אין לומר לי הגבה ימינך. ל"ל שלא היה טרוד בכהן גדול ולף היה שהיה הסגן ידו בגדול ממעמען לר' יהודה הגלילה מעכבת ואם (לית) עבודה היא אינה כשרה אלא בכהן גדול. ואומר רבינו (שלין) [שהיה] כל כך עבודה שהרי על ידי כהן גדול מתכפרין (מבעיריו) [מבעירין] ואמרינן נמי הגלילה לף עבודה היא, ותע"ש ואמרינן לקמן בשמעתין לר' יהודה הגלילה מעכבת ואם (לית) עבודה היא אינה כשרה אלא בכהן גדול. ואומר רבינו (שלין) [שהיה] כל כך עבודה שהרי על ידי כהן גדול מתכפרין (מבעיריו) [מבעירין] ואמרינן נמי הגלילה לף עבודה היא, ותע"ש לתמרינן לקמן אם אחד מהם מבעיר מביא שלא בהגלילה כר' שמעון אבל לרבנן דיהיב מעריל, מ"מ לית הגלילה אמובה כל כך עבודה, אבל כאן הוה טעמא משום לף מעריל בלל (עד) [עב] אחמר. אבל לית לומר שעבודתו מהנכתו לפגל זה בכהן גדול, ת"ל כ"ב שאמרו עוד אחר